Eduskunnan suuri valiokunta
U 13/2025 vp

U 13/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista ja rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisesta ja vahvistamisesta

Eduskunnan suuri valiokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa otsikkoasiassa.

Komissio julkisti 26.2.2025 kolme ehdotusta yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi (Omnibus I -ehdotukset): kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevien vaatimusten muuttamista koskevan ehdotuksen, mainittujen vaatimusten soveltamisen lykkäämistä koskevan stop-the-clock -ehdotuksen ja rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamista ja vahvistamista koskevan ehdotuksen.

Ehdotusten tavoitteena on tehdä kestävyysraportoinnista helpommin lähestyttävää ja tehokkaampaa, yksinkertaistaa yritysvastuudirektiivin huolellisuusvelvoitteita vastuullisten liiketoimintakäytäntöjen tueksi sekä yksinkertaistaa ja tehostaa hiilirajamekanismia.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

1. Kestävyysraportointia koskevat ehdotukset

Suomen Yrittäjät kannattaa kestävyysraportointidirektiivin muuttamista siten, että kestävyysraportointivelvollisuutta rajoitetaan supistamalla kestävyysraportointivelvollisten yritysten joukkoa.

Komission ehdotuksen mukaan raportointivelvollisuus koskisi jatkossa vain sellaisia yrityksiä ja konserneja, joiden palveluksessa on kumpanakin kahtena viimeksi päättyneenä tilikautena yli 1 000 työntekijää ja liikevaihto suurempi kuin 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma suurempi kuin 25 miljoonaa euroa. Ehdotuksen mukaan jatkossa ei olisi merkitystä sillä, onko yritys pörssilistattu vai ei.

Katsomme raportointivelvollisten yritysten määrän supistamisen keventävän yritysten sääntelytaakkaa. Raportointivelvollisten yritysten pienempi

määrä tarkoittaisi samalla pk-yritysten hallinnollisen taakan vähenemistä osana yritysten arvoketjuja.

Komissio ehdottaa myös kestävyysraportointistandardien yksinkertaistamista ja selventämistä sekä toimialakohtaisten standardien laatimisesta luopumista.

Suomen Yrittäjät kannattaa kestävyysraportointistandardien yksinkertaistamista ja selkeyttämistä. Kannatamme myös toimialakohtaisten standardien laatimisesta luopumista. Pidämme erityisen tärkeänä ehdotusta siitä, että pk-yritysten tiedonantovelvoitteita rajoitetaan, eikä pk-yrityksiltä saisi enää edellyttää muita kuin sellaisia tietoja, joista säädetään erikseen niitä koskevassa vapaaehtoisessa raportointistandardissa. Tiedonantovelvoite olisi siten huomattavasti varsinaisia ESRS-standardeja suppeampi.

Kiinnitämme valtioneuvoston tavoin huomiota siihen, että kestävyysraportointia koskevassa muutosehdotuksessa ei ole huomioitu finanssialaa sekä ehdotettujen muutosten yhteyttä rahoitusmarkkinalainsäädännön velvoitteisiin ja siten finanssialan tietotarpeisiin kattavasti. Ehdotetuilla muutoksilla ei tulisi merkittävästi vaikeuttaa finanssialan mahdollisuutta täyttää sujuvasti sitä sitovia EU-lainsäädännöstä tulevia velvoitteita. Näemme tämän ongelmallisena muutosehdotuksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta, huomioiden erityisesti tavoitteen rajoittaa pk-yrityksille osoitettuja tietopyyntöjä.

Katsomme kestävyysraportointia koskevien ehdotusten pääosin vähentävän luvatusti pk-yritysten sääntelytaakkaa, kohtuullistavan kestävyysvelvoitteita, selkeyttävän yritysten toimintaympäristöä ja parantavan siten yritysten toimintaedellytyksiä sekä kilpailukykyä. Yrityksiä tulee kannustaa vastuulliseen toimintaan sen sijaan, että niitä rasitetaan tarpeettoman kattavilla raportointivelvoitteilla. Vastuullisen toiminnan tulee tuottaa myös pk-yrityksille aitoa kilpailuetua.

2. Yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset

Suomen Yrittäjät kannattaa yritysvastuudirektiivin yksinkertaistamista hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Pidämme samalla tärkeänä, että yritysten tasapuoliset kilpailuedellytykset turvataan yhdenmukaisen unionin tasoisen vastuullisuussääntelyn turvin. Yhdymme valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan yritysvastuusääntelyn tavoitteet voidaan saavuttaa tehokkaimmin velvoitteilla, jotka ovat yritykselle selkeitä ja realistisia toteuttaa.

Haitallisten vaikutusten tunnistamiseen liittyviin muutoksiin suhtaudumme yleisesti ottaen positiivisesti. Ehdotus rajaa haitallisia vaikutuksia koskevan perusteellisen arvion lähtökohtaisesti vain yrityksen suoriin

liikekumppaneihin. Katsomme tämän vähentävän erityisesti pk-yrityksiin kohdistuvaa rasitetta.

Yhdymme valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan neuvotteluissa on tarpeen vähentää sääntelyyn sisältyvää tulkinnanvaraa siitä, milloin vaikutusten tunnistamista koskeva velvoite ulottuu toimintaketjun 1. portaan ulkopuolelle, huomioiden riskiperusteisuus. On erittäin tärkeää ja esitettävillä muutoksilla tavoiteltujen vaikutusten saavuttamiseksi keskeistä välttää muutoksia, jotka välillisesti johtaisivat raskaampiin ja monimutkaisempiin sääntöihin direktiivin piiriin kuuluville yrityksille ja niiden liikekumppaneille, erityisesti pk-yrityksille.

Kannatamme ehdotusta, jonka mukaan luovuttaisiin velvollisuudesta purkaa liikesuhde viimeisenä keinona sen jälkeen, kun kaikki muut asianmukaisen huolellisuuden toimenpiteet on käytetty loppuun ja epäonnistuttu ja jos vaikutukset ovat vakavia. On huomattava, että muutos ei poistaisi velvoitetta toimia huolellisuusvelvoitteen mukaisesti näissäkin tilanteissa ja lisäksi yrityksille jää edelleen velvollisuus liikesuhteen keskeyttämiseen vakavien vaikutusten tilanteissa, jos muilla säädetyillä keinoilla ei ole voitu poistaa haitallisia vaikutuksia.

Pidämme toimenpiteiden arviointifrekvenssin pidentäminen yhdestä vuodesta viiteen vuoteen kannatettavana ehdotuksena. Näemme arviointifrekvenssin pidentämisen vähentävän pk-yrityksille osoitettuja laajoja tietopyyntöjä. Ehdotuksen mukaan arviointi olisi kuitenkin tehtävä merkittävän muutoksen tapahduttua ja aina, kun on perusteltua syytä uskoa, että toimenpiteet eivät enää ole riittäviä tai tehokkaita taikka ilmaantuu uusia riskejä. Katsomme valtioneuvoston tavoin, että neuvotteluissa on tarpeen selventää tulkintaa siitä, milloin toimenpiteiden arviointeja tulee tehdä viiden vuoden arviointisyklin ulkopuolella.

Kokonaisuutena arvioiden pidämme esitettyä valtioneuvoston kantaa kestävyysraportointia sekä yritysvastuudirektiiviä koskevien ehdotusten osalta perusteltuna sekä tarkoituksenmukaisena.

3. Hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa CBAM-asetuksen kansallisen toimeenpanon kehittämisestä ja seuraamisesta. Suomen Yrittäjät on osallistunut työ- ja elinkeinoministeriön asettamaan hiilirajamekanismin kansallista toimeenpanoa valmistelevaan työryhmään.

Suomen Yrittäjät kannattaa valtioneuvoston kirjelmän keskeisiä kantoja ja yhtyy näkemykseen siitä, että ehdotettu CBAM-tuonnin kynnysarvon

muutos vähentää merkittävästi pieniin ja keskisuuriin maahantuojiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa vähentämättä juurikaan mekanismin päästökattavuutta tai sen kerryttämiä tuloja.

Asetuksen soveltamisalaa tulisi tarkastella säännöllisesti ja toimijat tulee pitää ajan tasalla tarkasteluista sekä mahdollisista suunnitteilla olevista muutoksista. Suomen tulee olla vahvasti mukana soveltamisalan seurannassa, sen muutoksiin vaikuttamisessa sekä mekanismin alaisten toimijoiden ajan tasalla pitämisessä.

3.1. Keskeiset huomiot

Hiilirajamekanismin (CBAM) tarkoituksena on ehkäistä hiilivuotoa ja kannustaa EU:n ulkopuolisia maita ottamaan käyttöön päästökaupan kaltaisia hiilen hinnoittelumekanismeja. Hyvin toteutettuna mekanismi voi tasoittaa kilpailuolosuhteita eurooppalaisen ja kolmansien maiden tuotannon välillä ja näin parantaa eurooppalaisen tuotannon kilpailukykyä. Hiilirajamekanismin tavoitteena on varmistaa, että sekä EU:ssa valmistettu että EU:n ulkopuolelta tuotu tuote kohtaavat tuotannon päästöintensiivisyyteen perustuvan yhtäläisen kustannuksen. Hiilirajamekanismiasetus on suoraan velvoittavaa EU-lainsäädäntöä jäsenmaissa eli asetus ei anna kansallisen harkinnan varaa viranomaisen velvoitteiden hoitamisen osalta.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että päästökauppa säilyy ilmastopolitiikan ensisijaisena ohjauskeinona ja että sen kattavuutta ja vaikuttavuutta edelleen parannetaan. EU:n laajuinen, markkinaehtoinen ja teknologianeutraali päästöjen hinnoittelu on tehokkaampaa ja vähemmän kilpailua vääristävää kuin kansalliset toimet. Hiilirajamekanismi on keskeinen väline hiilivuodon ehkäisemisessä, kun päästökaupan ohjausvaikutusta vahvistetaan päästöoikeuksien ilmaisjakoa vähentämällä.

Omnibus-ehdotuksessa pienet CBAM-maahantuojat, eli pääasiassa pk-yritykset ja yksityishenkilöt, vapautettaisiin CBAM-velvoitteista ottamalla käyttöön uusi kumulatiivinen tuonnin määrään (nettopaino) perustuva kynnysarvo, joka olisi 50 tonnia maahantuojaa kohti vuodessa. CBAM-tavaroiden tuonnin jäädessä tämän rajan alle, tuontia ei katsottaisi kuuluvan CBAM-velvollisuuden piiriin. Uusi kynnysarvo korvaisi nykyisen 150 euron lähetyseräkohtaisen kynnysarvon.

Kynnysarvon muutoksen myötä 92 prosenttia nykyisistä maahantuojista vapautuisi CBAM-velvoitteista, mutta mekanismin piirissä pysyisi edelleen noin 99 prosenttia päästöistä. Käytännössä Omnibus-paketin myötä Suomen Yrittäjien jäsenyritykset putoaisivat pääosin hiilirajamekanismin

soveltamisalan ulkopuolelle, sillä vain suurimmat kahdeksan prosenttia maahantuojista ylittäisi 50 tonnin vuotuisen raja-arvon.

Suomen Yrittäjät kannattaa valtioneuvoston kirjelmän keskeisiä kantoja ja yhtyy näkemykseen siitä, että ehdotettu CBAM-tuonnin kynnysarvon muutos vähentää merkittävästi pieniin ja keskisuuriin maahantuojiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa vähentämättä juurikaan mekanismin päästökattavuutta tai sen kerryttämiä tuloja. On tärkeää, että kynnysarvon tarkistusta arvioidaan jatkossa säännöllisesti, jotta mekanismin tehokkuus ja kattavuus voidaan varmistaa.

Kynnysarvon ylittymisen valvonnassa tulee kiinnittää huomiota selkeään ja tehokkaaseen tehtävienjakoon komission ja jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. On tärkeää varmistaa, että valvontavastuut ja -menettelyt ovat yksiselitteisiä ja ennakoitavia maahantuojien näkökulmasta. Lisäksi rajatapauksille ja kynnysarvon molemmin puolin vaihtelevasti toimiville maahantuojille on laadittava selkeät ja etukäteen sovitut käytännöt, jotta oikeusvarmuus ja hallinnollinen selkeys voidaan taata.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä mahdollisuutta käyttää laskennallisia oletusarvoja EU:n ulkopuolella maksetulle hiilen hinnalle. Kannatettavia ovat myös päästöarvojen laskentaan ja todentamiseen sekä CBAM-todistusten myyntiin ja takaisinostoon liittyvät muutosehdotukset.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Niko Nurmela
asiantuntija

(kestävyysraportointia ja yritysvastuudirektiiviä koskevat ehdotukset)

Roope Ohlsbom
ekonomisti

(hiilirajamekanismia koskevat ehdotukset)